

Abwehr – brutální vojenskou rozvědku nenáviděli i nacisté

zoom.iprima.cz/zajimavosti/abwehr-brutalni-vojenskou-rozvedku-nenavideli-i-naciste

redakce Prima Zoom

Mohlo by vás zajímat

Krokodýl je zákeřný a vypočítavý zabiják. Podívejte se, jak si počká na hroší mládě

Masakr 400 lidí byl přes 30 let zamlčován. Odhalily ho až archivní záběry

Smrtelná nehoda v Kadani: Vůz se převrátil a vletěl do lampy, spolujezdkyně nepřežila

Stafford zaútočil na čivavu: Dráсал ji dlouhé minuty, hrozně nařikala, popsala majitelka

FOTO: Thinkstock

Jedna z nejděsivějších tajných služeb světa – to byl německý Abwehr.

Jedna z mála vojenských institucí z dob německé Výmarské republiky přetrvala i v dobách nacistických. Šlo o vojenskou rozvědku Abwehr, která však byla mnohým nacistickým pohlavárům trnem v oku.

Německá vojenská zpravodajská služba Abwehr vznikla v roce 1921 se souhlasem vítězných mocností z první světové války. Onen název Abwehr (německy obrana) měl navíc otupit nechuť některých spojeneckých politiků a vojáků cokoliv vojenského Němcům povolit. Měl to být signál, že nová německá vojenská rozvědka bude čistě defenzivním nástrojem. Z organizačního hlediska byl Abwehr součástí ministerstva obrany a pracoval ve prospěch Reichswehru, který představoval ozbrojené složky Výmarské republiky.

Holocaust byl mnohem horší, než historici tvrdili

Prvním šéfem Abwehru se stal major Friedrich Gempp, bývalý zástupce šéfa německé vojenské rozvědky za první světové války Walthera Nicolaie. Jakási kontinuita byla tedy zachována. Nezačínalo se od píky, nicméně personál Abwehru na začátku tvořili jen tři důstojníci, sedm bývalých důstojníků a pár úředníků. I oddělení bylo poskrovnu, vlastně jen tři – průzkumné, šifrovací a odposlouchávací, a také kontrašpionážní. Od roku 1928 pak Abwehr fungoval i ve prospěch německého námořnictva Reichsmarine.

V čele s námořníkem

Takto si nenápadně a poklidně Abwehr fungoval až do nástupu nacismu. Ještě než se Hitler na konci ledna 1933 stal kancléřem, proběhly v červnu 1932 u Abwehru významné změny. Celé ministerstvo obrany bylo reorganizováno a v čele Abwehru stanul kapitán Konrad Patzig. Bylo to poněkud překvapivé, protože Patzig byl příslušník námořnictva, většinu osazenstva Abwehru však tvořili vojáci.

Ne že by Abwehr už předtím neprováděl zpravodajskou činnost, i když se navenek tvářil jako čistě defenzivní a kontrašpionážní agentura, ale po uchopení moci nacisty se naplno rozjely výzvědné aktivity a práce s lidskými zdroji. Abwehr nově předával informace vrchnímu velení wehrmachtu (Oberkommando der Wehrmacht – OKW) a sídlil právě v jeho sousedství v Berlíně.

Patzig se však brzy znelíbil jak generálům z generálního štábu wehrmachtu, tak šéfovi SS Himmlerovi. Abwehr totiž tajně prováděl a platil výzvědné lety přes polské hranice a generálové se báli, že se tak prozradí plány útoku na Polsko. Patzig se tak dostal do konfliktu s Himmlerem, což nemohlo skončit jinak, než že jej velení Abwehru v lednu 1935 zbavili a udělali z něj velitele bitevní lodi Admiral Graf Spee.

Zajímavosti

Abwehr

Místo Patziga byl do čela Abwehru dosazen jiný námořní důstojník, kapitán Wilhelm Canaris. Ještě před tím však stačil Patzig Canarise varovat, že mu Himmler, šéf SS, a Heydrich, šéf Hlavního úřadu říšské bezpečnosti (RSHA) a Bezpečnostní služby (SD) půjdou po krku. Oba si totiž přáli všechny bezpečnostní i zpravodajské služby ovládnout tak, aby na ně měla vliv výhradně nacistická strana a SS. Canaris se sice snažil s oběma vyjít, ale zároveň se všemožně snažil uhájit nezávislost Abwehru, což vedlo k napětí mezi vojenskou rozvědkou a nacistickým stranickým aparátem.

Nikdo nic nevěděl

Hitler nikdy velení armády zcela nedůvěřoval, což se mimo jiné projevilo i tím, že v roce 1937 zakázal informovat armádní špičky o připravovaných Stalinových čistkách v Rudé armádě. Heydrichovi lidé z říšské bezpečnosti o tom měli své informace a Hitler se bál, že

by němečtí důstojníci mohli sovětské kolegy varovat. Přece jen ještě existovaly vazby a kontakty z dob tajné vojenské spolupráce mezi Německem a SSSR ve 20. letech.

Hitler totiž potřeboval, aby bylo velení Rudé armády čistkami oslabeno, v budoucnu se to mohlo náramně hodit (a také hodilo). Zároveň se agenti říšské tajné policie dostali tajně do sejfů armádního velení i Abwehru a odnesli z nich dokumenty o německo-sovětské spolupráci. Krádež pak nacistické bezpečnostní síly použily jako záminku k vyšetřování lidí z Abwehru a k personálním čistkám. Byl to i začátek systematického sledování lidí z Abwehru.

Operace Nemyslitelné – po porážce Hitlera měl být na řadě Stalin

Rok nato Canaris strukturu Abwehru kompletně zreorganizoval. V každém vojenském okrese v Německu byly zřízeny úřadovny Abwehru, jež měly tři sekce: výzvědnou, sabotážní a kontrašpionážní. Problémem okresních úřadoven Abwehru však bylo to, že agenty často najímaly z řad místních civilistů a jejich kvalita tomu odpovídala. Hledělo se spíše na kvantitu, takže spousta akcí dopadla nevalně. Tento vnitrostátní „amatérismus“ ještě více iritoval nacistickou říšskou bezpečnost a představitele SS.

Vojenská rozvědka jako celek pak byla rozdělena do tří větví. Mozkem a řídicí složkou byl centrální útvar, pod nějž spadaly i otázky personální, materiální i finanční, ale třeba také vyplácení agentů. Zahraniční větev přímo spolupracovala s velením wehrmachtu a měla mimo jiné napomáhat koordinaci postupu německého ministerstva zahraničí a armády vůči cizině. V neposlední řadě měla na starosti i sledování a rozbor zahraničního tisku a rozhlasového vysílání. Třetí sekce pak měla na starosti obrannou zpravodajskou činnost. Široký záběr její činnosti sahal od falšování dokumentů, dešifrovací služby, přes letecké snímkování, ekonomickou a průmyslovou výzvědnou činnost, sabotážní akce v zahraničí až po kontrašpionážní boj.

Loajalita nad schopnosti

Canaris využil reorganizace k tomu, aby se obklopil loajálními lidmi, ovšem aby uspokojil a ukonejšil Himmlera, šéfem třetí sekce jmenoval Rudolfa Bamlera. Ten jako jediný ze všech sekčních šéfů Abwehru byl členem nacistické strany a Canaris se nenápadně postaral o to, aby neměl přístup k nejdůležitějším operačním informacím. Byla to v podstatě i nutnost, neboť reorganizací si Canaris vytvořil tým loajální mnohem více jemu samému než nacistické suitě. Často pak akce Abwehru šly i proti zájmu nacistické strany či dokonce velení wehrmachtu. Později Canarisův tým i jejich činnost nacistická výzvědná služba Sicherheitsdienst překřtila na Die Schwarze Kapelle.

Obecně je činnost Abwehru za nacistického režimu a druhé světové války hodnocena jako ne příliš efektivní. Nebylo ovšem divu, velká část personálu Abwehru byla ne-li rovnou trnem v oku, tak alespoň v nemilosti u špiček nacistické strany a především u šéfů nacistické rozvědky a bezpečnosti Heydricha a Schellenberga. Sice k tomu neměli dlouho pádné důkazy, ale podezřívali Canarise a šéfy jednotlivých oddělení Abwehru, že často konají proti zájmům Hitlera a NSDAP. Jejich tušení bylo správné, Canaris a jeho spolupracovníci byli ve skutečnosti protinacisticky smýšlející a lidé od Abwehru měli dokonce i prsty v několika pokusech o atentát na Hitlera. A to včetně toho nejznámějšího z 20. července 1944.

Umělé stromy za války zabily stovky vojáků

Abwehr a Canaris měli zásluhu i na tom, že španělský diktátor Franco nevyhověl Hitlerovi a nedovolil německým jednotkám projít přes Španělsko, aby mohly obsadit britský Gibraltar. Dali mu totiž falešné informace, že by se německá vojska také mohla ve Španělsku usídlit natrvalo. Na druhou stranu ale třeba Abwehr velmi citelně zasáhl proti nizozemskému hnutí odporu v rámci operace Nordpol, v podstatě jej rozprášil, což se nepříjemně dotklo i činnosti britské zpravodajské sítě v západní Evropě.

Čajový dýchánek nacistů

Nedůvěra nacistických bezpečnostních složek a rozvědky vůči armádnímu Abwehru se během války stupňovala, někteří jeho pracovníci byli vyšetřováni v souvislosti s odhalenými komploty proti Hitlerovi a uvězněni. Smyčka se začala stahovat i kolem Canarise a Abwehru samého. Začátek konce je spojen s tzv. čajovým dýchánkem u paní Solfové. Madam Hanna Solfová byla vdova po Wilhelmu Solfovi, bývalém ministru kolonií ještě za dob vlády císaře Viléma II, který později zastával post velvyslance v Japonsku. U madam Solfové se scházeli protinacisticky orientovaní intelektuálové a vlivné osobnosti.

Na jednom takovém dýchánku, konkrétně 10. září 1943, se v uzavřené společnosti objevil jakýsi mladý švýcarský doktor Reckse. Ve skutečnosti šlo o tajného agenta tajné policie (gestapa), který ještě za tepla svým šéfům vyklopil, co se na večírku dělo a říkalo, dokonce opatřil několik inkriminujících dokumentů. Některým z tohoto kruhu lidí se podařilo na čas ztratit, ale gestapo je všechny do ledna 1944 pochytilo. A následovala gestapácká rutina výslechů, mučení a věznění, nakonec byli všichni, kdož se u paní Solfové scházeli, popraveni. Ušetřena zůstala jen sama paní Solfová se svou dcerou.

Podezření, že Abwehr je prolezlý antinacisty a spojeneckými agenty, se po rozehnutí klubu kolem salónu madam Solfové potvrdilo. Vše bylo umocněno i tím, že po zásahu Gestapa proti salónu zběhl k Britům i agent Abwehru Erich Vemehren. Nacisté věřili, že jim předal důležité kódy a informace, což ovšem nebyla pravda. Jenže Hitler i Himmler měli Canarise a jeho praktik dost. V polovině února 1944 Hitler přímo na schůzce nad stavem Abwehru Canarise vyrazil a 18. února podepsal dekret, který bez pardonů ukončil existenci celého Abwehru. Jeho funkci okamžitě převzal Hlavní úřad říšské bezpečnosti (RSHA) v čele s Walterem Schellenbergem. Dávná touha Heydricha se tedy naplnila, on sám se toho ale nedožil.

Radikální změna silně oslabil protinacistické tendence ve wehrmachtu a Himmler měl od onoho okamžiku armádu více na očích. Canaris byl degradován a dostal bezvýznamnou funkci šéfa oddělení pro boj s hospodářskou kriminalitou. To si však moc dlouho neužil. Po neúspěšném atentátu na Hitlera v červenci 1944 byl zatčen a poslán do koncentračního tábora ve Flossenbürgu. Tam pobyl několik měsíců, až jej 9. dubna 1945 vyvedli na popravčí plac, donutili svléct se donaha a oběsili na ocelové struně...

Zajímavosti

Abwehr

redakce Prima Zoom

redakce magazínu Prima Zoom

[Všechny články autora](#)

Nenechte si ujít novinky Prima Zoom!

Odesláním formuláře souhlasíte s [podmínkami zpracování osobních údajů](#)

